

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
(ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΜΟΛΔΑΒΙΑ ΈΩΣ ΤΟ 2023)**

**ΕΤΗΣΙΑ ΈΚΘΕΣΗ 2023
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΕΛΛΑΔΑΣ – ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ**

Συντάκτες:

Παντελής Γιαννούλης, Σύμβουλος ΟΕΥ Α'
Γρηγόρης Σταφίδας, Γραμματέας ΟΕΥ Γ'
Βασιλική Κρεάνγκα–Παπαστεργίου, Επιστημονική Συνεργάτης

Βουκουρέστι, Απρίλιος 2024

Πίνακας περιεχομένων

1		
1	Οικονομία Μολδαβίας	2
1.1	Οικονομία Μολδαβίας	2
1.1.1	Η δομή της οικονομίας	4
1.1.2	Βασικά οικονομικά μεγέθη	6
6		
1.1.3	Εξωτερικό εμπόριο	6
	Error! Bookmark not defined.	
1.1.4	Επενδύσεις	7
1.2	Τομέας Ενέργειας	8
1.3	Οικονομικές σχέσεις Μολδαβίας	10
1.3.1	Σχέσεις Μολδαβίας με Ευρωπαϊκή Ένωση	10
1.3.2	Συμμετοχή σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις	11
2	Οικονομικές σχέσεις Ελλάδα – Μολδαβίας	12
2.1	Διμερές εμπόριο αγαθών	12
	Πίνακας 3: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας - Μολδαβίας κατά την τελευταία πενταετία	12
	Πίνακας 4: Οι 5 κυριότερες κατηγορίες προϊόντων που εξάγονται από την Ελλάδα προς την Μολδαβία	12
	Πίνακας 5: Οι 5 κυριότερες κατηγορίες προϊόντων που εισάγονται από την Μολδαβία	13
2.2	Άμεσες επενδύσεις της Ελλάδας στη Μολδαβία.	13
2.3	Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδα – Μολδαβίας	13
2.4	Χρήσιμες διευθύνσεις	15

1 Οικονομία Μολδαβίας

1.1 Οικονομία Μολδαβίας

Η Μολδαβία βρίσκεται ανάμεσα στη Ρουμανία από τα δυτικά και στην Ουκρανία από τα ανατολικά. Τα σύνορά της με τη Ρουμανία οριοθετούνται από τον ρου των ποταμών Προύθου και κάτω Δούναβη. Η συνολική της έκταση είναι 33.843 τ.χλμ. (περίπου το ¼ της έκτασης της Ελλάδας) και ο πληθυσμός της, σύμφωνα με επίσημη εκτίμηση για το 2023, είναι 2,5 εκ. κάτοικοι, εκ των οποίων περίπου 500 χιλ. διαβιών στην πρωτεύουσα Κισινάου. Το νόμισμα της χώρας είναι το Μολδαβικό Leu με ισοτιμία περίπου 1 Ευρώ = 19,1 M/Leu.

Σημειώνεται ότι στην μολδαβική επικράτεια υπάρχει η αποσχιστική περιοχή της Υπερδνειστερίας/Transnistria έκτασης 4.163 τ.χλμ (ή το 12% της συνολικής μολδαβικής επικράτειας) που αποτελεί το ανατολικό, “αριστερά” του ποταμού Δνειστερου τμήμα της Μολδαβίας, τμήμα που έχει αυτο-ανακηρυχθεί “ανεξάρτητο”, με πρωτεύουσα την Τιράσπολ και στην οποία παραμένουν ρωσικές ένοπλες δυνάμεις παρά τις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής ΟΑΣΕ, που έλαβε χώρα το 1999 στην Κωνσταντινούπολη. Υπογραμμίζεται παράλληλα ότι τον Μάρτιο του 2022 η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης ενέκρινε ψήφισμα που ορίζει την περιοχή ως υπό στρατιωτική κατοχή από τη Ρωσία.

Η Μολδαβία παρά τις σταθερές οικονομικές επιδόσεις των δύο τελευταίων δεκαετιών, παραμένει μία από τις φτωχότερες χώρες της Ευρώπης (ΑΕΠ 2023 16,5 δισ.\$, ΑΕΠ/Κεφαλή 2023 6.600 \$ -στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας-). Το μοντέλο ανάπτυξης στο οποίο στηρίχθηκε η χώρα, βασίζεται στην άνοδο της κατανάλωσης που προκαλείται από τα μεταναστευτικά εμβάσματα (το 2022 αντιστοιχούσαν στο περίπου 14% του ΑΕΠ -στοιχεία Μ/Κεντρικής Τράπεζας-) δημιούργησε μεν σχετικά υψηλή ανάπτυξη και μείωσε τη φτώχεια, αλλά είχε γίνει λιγότερο βιώσιμο και από την πρόσφατη σειρά κρίσεων. Η μείωση των εμβασμάτων, σε συνδυασμό με τη συρρίκνωση και τη γήρανση του πληθυσμού, οδηγεί σε χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας και ένας σημαντικός αριθμός του πληθυσμού με χαμηλότερο εισόδημα εξαρτάται μόνο από τις συντάξεις και τα επιδόματα κοινωνικής βοήθειας.

Παράλληλα η Μολδαβία και σύμφωνα με εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας, αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις λόγω των δευτερογενών επιπτώσεων της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, η οποία οδήγησε σε ενεργειακή και προσφυγική κρίση που επιβαρύνει τους προϋπολογισμούς των νοικοκυριών, την οικονομία και τα δημόσια οικονομικά. Παρά τις σημαντικές προσπάθειες για τον μετριασμό αυτών των κρίσεων μέσω δημοσιονομικών μέτρων και νομισματικών πολιτικών, τα μειωμένα εισοδήματα των νοικοκυριών και οι επίμονοι υψηλοί κίνδυνοι εξακολουθούν να πέζουν την ιδιωτική κατανάλωση αλλά και την επενδυτική εμπιστοσύνη, με αποτέλεσμα την υποτονική ανάπτυξη το 2023 μετά την ύφεση του 2022.

Ενώ αναμένεται μέτρια οικονομική ανάκαμψη και βελτίωση των εισοδημάτων των νοικοκυριών για το 2024, υπάρχουν σημαντικοί μακροοικονομικοί κίνδυνοι, όπως η πιθανή όξυνση του πολέμου στην Ουκρανία, πρόσθετες ενεργειακές διαταραχές και πιθανές παρενέργειες από τις επερχόμενες εκλογές του 2024 και του 2025, ενώ οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές της Μολδαβίας εξαρτώνται από τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και την πρόοδο προς την ένταξη στην ΕΕ.

Παρά τη συνεχή οικονομική ανάπτυξη επί δύο δεκαετίες, η φτώχεια παραμένει διάχυτη, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, με περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες και βιώσιμες οικονομικές ευκαιρίες. Τα παραδοσιακά μέσα ανακούφισης της φτώχειας, όπως τα εμβάσματα και η κοινωνική βοήθεια, επιβραδύνονται, ενώ τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και απασχόλησης εμποδίζουν τη στροφή προς τη μείωση της φτώχειας με επίκεντρο την απασχόληση, υπογραμμίζοντας τον επείγοντα χαρακτήρα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η Μολδαβία αντιμετωπίζει διαρθρωτικές προκλήσεις, όπως χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας, ελλείψεις διακυβέρνησης, μεγάλο κρατικό αποτύπωμα, περιορισμένο ανταγωνισμό, μη ισορροπημένο επιχειρηματικό περιβάλλον και φορολογικές στρεβλώσεις.

Οικονομικές εξελίξεις για το 2023

Οι δευτερογενείς επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία συνέχισαν να εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη της Μολδαβίας το 2023, με μια μέτρια αύξηση 0,7%, έναντι σημαντικής μείωσης κατά -5,9% το 2022. Ο γεωργικός τομέας σημείωσε σημαντική ανάπτυξη κατά 31,9%, ανακάμπτοντας έντονα από την ξηρασία του 2022. Ωστόσο, ο τομέας της βιομηχανίας και των υπηρεσιών αντιμετώπισε συρρίκνωση παρά την ανάπτυξη στους τομείς της πληροφορικής, της υγείας και των υπηρεσιών διαμονής, λόγω του υψηλού κόστους των εισροών, της μειωμένης ζήτησης από τους εμπορικούς εταίρους και του αυξημένου κινδύνου. Οι εξαγωγές συμβάλουν θετικά στην ανάπτυξη, υποστηριζόμενες από τις εξαγωγές υπηρεσιών και τις σχετικά μειωμένες εισαγωγές λόγω της αδύναμης εγχώριας ζήτησης. Η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις συρρικνώθηκαν λόγω του μειωμένου διαθέσιμου εισοδήματος, των υψηλών επιτοκίων και των αβεβαιοτήτων από τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Αναλυτικότερα αναφέρεται ότι, η αύξηση του ΑΕΠ το 2023 προήλθε από τον τομέα της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας, ο οποίος προσέθεσε 2,6 ποσοστιαίες μονάδες (pp) στη συνολική αύξηση της οικονομικής παραγωγής της Μολδαβίας. Η υγεία και η κοινωνική ασφάλιση συνέβαλαν με 0,7 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ ο τομέας των πληροφοριών και των επικοινωνιών με 0,5 ποσοστιαίες μονάδες. Η μεταποίηση, οι κατασκευές, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, μαζί με τους τομείς των μεταφορών και της αποθήκευσης βρίσκονταν στο αντίθετο άκρο, αφαιρώντας 1,1 pp, 1 pp, 0,6 pp και 0,4 pp αντίστοιχα.

Οι καθαρές εξαγωγές σημείωσαν ετήσια μείωση κατά 6,5% το 2023, συμβάλλοντας όμως κατά 5,8 ποσοστιαίες μονάδες στην αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ. Οι τελικές καταναλωτικές δαπάνες της κυβέρνησης και η τελική κατανάλωση των νοικοκυριών μειώθηκαν κατά 3,3% και 0,5% σε ετήσια βάση, αντίστοιχα, αφαιρώντας 0,6 π.μ. και 0,4 π.μ. από την αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ. Ο ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου μειώθηκε κατά 1,3% σε ετήσια βάση, οδηγώντας σε μείωση της αύξησης του ΑΕΠ κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών βελτιώθηκε στο 11,9% του ΑΕΠ το 2023, χάρη στη μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά περίπου 262 εκ.\$ και τη βελτίωση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς ισοζυγίου, παρά τη μείωση των εμβασμάτων κατά 5,8%. Ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε γρήγορα σε 4,6% τον Ιανουάριο του 2024. Σε αυτό το πλαίσιο, το βασικό επιτόκιο μειώθηκε από 17% στις αρχές του 2023 σε 3,75% τον Μάρτιο του 2024. Ωστόσο, οι αυξημένες δαπάνες για κοινωνικά προγράμματα, μισθούς και πληρωμές τόκων διεύρυναν το δημοσιονομικό έλλειμμα στο 5,2% του ΑΕΠ. Παρά τις κυβερνητικές επιδοτήσεις ενέργειας που ανακούφισαν κάποια πίεση, οι υψηλές τιμές των τροφίμων και των καυσίμων μείωσαν την αγοραστική δύναμη. Τα ποσοστά φτώχειας μειώθηκαν οριακά από 15,4% το 2022 σε 15,0% το 2023.

Οικονομικές προοπτικές για το 2024

Η οικονομία προβλέπεται να αναπτυχθεί κατά 2,2% το 2024, λόγω της αύξησης των πραγματικών μισθών, της θετικής δημοσιονομικής ώθησης και του συγκρατημένου πληθωρισμού. Η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις θα στηρίξουν την ανάπτυξη, υποβοηθούμενες από την νομισματική πολιτική. Ωστόσο, οι καθαρές εξαγωγές ενδέχεται να ανακόψουν την ανάπτυξη λόγω των αυξημένων εισαγωγών λόγω της ζήτησης. Ο τομέας των υπηρεσιών, ιδίως η πληροφορική, οι μεταφορές και οι δημόσιες υπηρεσίες, αναμένεται να προωθήσει την ανάπτυξη, ενώ ο βιομηχανικός τομέας ενδέχεται να υστερήσει λόγω της αδύναμης εξωτερικής ζήτησης. Η γεωργία αναμένεται να σημειώσει μέτρια κέρδη παρά το υψηλότερο κόστος εισροών. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις που ευθυγραμμίζονται με την

ένταξη στην ΕΕ, μαζί με τα δημοσιονομικά μέτρα και τα ευνοϊκά επιτόκια, θα ενισχύσουν τη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη.

Ο μέσος πληθωρισμός αναμένεται να μειωθεί το 2024 και να παραμείνει εντός του διαδρόμου-στόχου μεσοπρόθεσμα, αν και οι γεωπολιτικές εντάσεις από τον πόλεμο στην Ουκρανία εγκυμονούν κινδύνους. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται να μειωθεί το 2024, αλλά να παραμείνει πάνω από τα προ της πανδημίας επίπεδα λόγω των αυξημένων τιμών εισαγωγών και του κόστους μεταφοράς.

Το δημοσιονομικό έλλειμμα αναμένεται να παραμείνει υψηλό στο 4,1% του ΑΕΠ το 2024, κυρίως λόγω των πιέσεων στις δαπάνες. Καθώς ο πληθωρισμός υποχωρεί, το ποσοστό φτώχειας αναμένεται να μειωθεί στο 13,3% το 2024 και περαιτέρω στο 11,2% το 2025, υποστηριζόμενο από την οικονομική ανάκαμψη και την ομαλοποίηση.

Περαιτέρω, σημαντικό είναι να σημειωθεί πως τα επίπεδα διαφθοράς στη χώρα, αν και με σημαντική βελτίωση, παραμένουν σε υψηλά μεγέθη, καθώς σύμφωνα με τη ετήσια μελέτη του Οργανισμού Transparency International, η Μολδαβία κατατάσσεται στην 76η θέση ανάμεσα σε 180 χώρες το 2023 (91η θέση το 2022 και 105^η θέση το 2021) γεγονός που επηρεάζει αρνητικά και το επενδυτικό κλίμα. Η καταπολέμηση της διαφθοράς, η καθιέρωση θεσμών χρηστής διοίκησης και η κατοχύρωση του κράτους δικαίου αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη της χώρας και τη δημιουργία ευνοϊκού και σταθερού επενδυτικού περιβάλλοντος.

1.1.1 Η δομή της οικονομίας

Η διάρθρωση του ΑΕΠ της Μολδαβίας έχει ως εξής: Πρωτογενής τομέας: 10,5%, Βιομηχανία: 20,5% και Υπηρεσίες: 69% .

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με στοιχεία της Μολδαβικής Στατιστικής Υπηρεσίας, το σύνολο του εργατικού δυναμικού, ανέρχεται στα 890 χιλ. άτομα ή ποσοστό 36% του συνολικού πληθυσμού, εκ των οποίων το περίπου 20% απασχολείται στον Πρωτογενή Τομέα, το περίπου 23% απασχολείται στην Βιομηχανία και το περίπου 57% απασχολείται στις Υπηρεσίες.

Οι ως άνω τομείς αναλύονται ως εξής:

Αγροτική Παραγωγή: Στον πρωτογενή τομέα όπως προαναφέρθηκε, απασχολείται το 20% του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας, ενώ παράλληλα ο πρωτογενής τομέας συμβάλλει στη διαμόρφωση του ΑΕΠ κατά 10,5% -στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας 2022-.

Η γεωργική γη καλύπτει 2,49 εκατομμύρια εκτάρια, ή το 75% της επικράτειας της χώρας, συμπεριλαμβανομένων 1,88 εκατομμυρίων εκταρίων καλλιεργήσιμης γης.

Η γεωργία ήταν και παραμένει ο κύριος πυλώνας της μολδαβικής οικονομίας και παράγεται ένα μεγάλο φάσμα γεωργικών προϊόντων, όπως φρούτα, λαχανικά, δημητριακά αλλά και κτηνοτροφικά προϊόντα. Κύριοι γεωργικοί τομείς είναι : τα φρούτα και τα λαχανικά (νωπά, αποξηραμένα και κατεψυγμένα), η μεταποίηση φρούτων και λαχανικών, η βιολογική γεωργία, η παραγωγή καρυδιών, η παραγωγή βιοενέργειας, η παραγωγή μούρων, η βιομηχανία ελαιωδών φυτών, η κτηνοτροφία και το κρασί.

Η χώρα διαθέτει ευνοϊκούς εδαφικούς πόρους και συνθήκες για τη γεωργική παραγωγή. Το γόνιμο μαύρο έδαφος της Μολδαβίας είναι ιδανικό για την καλλιέργεια φρούτων και λαχανικών. Το ήπιο ηπειρωτικό κλίμα με τους σύντομους και σχετικά θερμούς χειμώνες και τα μακρά ζεστά καλοκαίρια επιτρέπει την πρόωπη φύτευση, δίνοντας στους παραγωγούς ένα ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Οι γεωργοί της Μολδαβίας έχουν εμπειρία σε μια μεγάλη ποικιλία γεωργικών δραστηριοτήτων. Αυτοί οι παράγοντες, σε συνδυασμό με το προσιτό κόστος εργασίας, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, ευνοούν την παραγωγή υψηλής απόδοσης και έντασης εργασίας καλλιεργειών που είναι ανταγωνιστικές στις εξαγωγικές αγορές.

Περισσότεροι από ένα εκατομμύριο τόνοι φρέσκων φρούτων και λαχανικών παράγονται ετησίως, με το 80% της συνολικής παραγωγής να πραγματοποιείται σε μεμονωμένα νοικοκυριά. Το 90% των τοπικά μεταποιημένων φρούτων και λαχανικών εξάγεται.

Οι βασικές καλλιέργειες περιλαμβάνουν χειμερινά και εαρινά σιτηρά (σιτάρι, κριθάρι, αραβόσιτος), ηλιάνθο, ζαχαρότευτλα, πατάτες και άλλα ριζώδη λαχανικά, κηπευτικά και φρούτα. Οι καλλιέργειες λαχανικών της Μολδαβίας περιλαμβάνουν ντομάτες, κρεμμύδια, λάχανα, αγγούρια, κολοκύθια, πιπεριές, καρότα, κόκκινα παντζάρια, σκόρδα, κολοκύθια, μελιτζάνες, αρωματικά φυτά και πράσινα μπιζέλια. Η παραγωγή φρούτων επικεντρώνεται σε μήλα, δαμάσκηνα, γλυκά και βύσσινα, αχλάδια, ροδάκινα και νεκταρίνια, κυδώνια, βερίκοκα, μαλακά φρούτα, καρύδια, επιτραπέζια και οινοποιήσιμα σταφύλια.

Τα κυριότερα προϊόντα στον κτηνοτροφικό τομέα της Μολδαβίας είναι τα πουλερικά, το χοιρινό και το βόειο κρέας.

Ευκαιρίες δραστηριοποίησης

Οι ευκαιρίες περιλαμβάνουν οπωρώνες, αμπελώνες, οινοποιεία, καλλιέργεια λαχανικών σε ανοιχτούς αγρούς και θερμοκήπια, παραγωγή βιομηχανικών καλλιεργειών κ.λ.π. **Η μεταποίηση αποτελεί μία από τις σημαντικότερες και ελκυστικότερες κατηγορίες επενδύσεων.** Απαιτείται εξοπλισμός και τεχνολογία για την αποθήκευση, τη συσκευασία και τη μεταφορά νωπών προϊόντων σε μεγάλες αποστάσεις, την ξήρανση, τη στιγμιαία κατάψυξη, την κονσερβοποίηση και την παραγωγή συστατικών και πρόσθετων υλών.

Άλλες συναφείς δραστηριότητες ενδιαφέροντος περιλαμβάνουν τις προμήθειες εισροών. Η άρδευση, ο εξοπλισμός συσκευασίας και επεξεργασίας και τα γεωργικά μηχανήματα προσφέρουν άλλες ευκαιρίες, καθώς και η παραγωγή και το εμπόριο φυτευτικού υλικού και η χρηματοδοτική μίσθωση αγροτικών επιχειρήσεων. Υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση για βιολογικά προϊόντα, δημιουργώντας ευκαιρίες για βιολογική γεωργία. Άλλες εξειδικευμένες ευκαιρίες περιλαμβάνουν: υπηρεσίες για πρότυπα ποιότητας και ασφάλειας προϊόντων σε οινοποιεία, επανεξοπλισμό οινοποιείων, αναφύτευση αμπελώνων και επέκταση των οινοποιείων στον τομέα του τουρισμού.

Βιομηχανία: Η βιομηχανική παραγωγή της Μολδαβίας περιλαμβάνει μεταποίηση τροφίμων και ποτών, ενδυμάτων και δερμάτινων ειδών, παραγωγή προϊόντων καπνού, κατασκευή ανταλλακτικών αυτοκινήτων και παρασκευή μεταλλικών προϊόντων, ενώ παράλληλα ο δευτερογενής τομέας συμβάλλει στη διαμόρφωση του ΑΕΠ κατά 20,5% -στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας 2021-.

Υπηρεσίες: Στον τομέα, τέλος, των υπηρεσιών συγκαταλέγονται το λιανεμπόριο, τομέας έρευνας και τεχνολογίας, ιατρικές υπηρεσίες, ενώ ο περισσότερο ανταγωνιστικός τομέας των **Υπηρεσιών Πληροφορικής** και ειδικότερα αυτός των **BPO-Business Process Outsourcing & SSC/** Εξωπορισμός επιχειρησιακών διεργασιών (ανάθεση των εργασιών και των ευθυνών συγκεκριμένων επιχειρησιακών λειτουργιών (ή διεργασιών) σε τρίτο φορέα παροχής υπηρεσιών /εξωτερική ανάθεση υπηρεσιών & Share Service Centers.

Τρέχουσα κατάσταση στον κλάδο BPO/ SSC

Σύμφωνα με την έκθεση του Οργανισμού Invest Moldova, έκδοση 2021/ 2022, ο τομέας BPO αντιπροσωπεύει περίπου το 12% της αγοράς εξωτερικής ανάθεσης. Οι εταιρείες BPO-SSC στη Μολδαβία εξυπηρετούν κυρίως τις ευρωπαϊκές και αμερικανικές αγορές, παρέχουν υπηρεσίες σε 14 γλώσσες και οι περισσότερες από αυτές χρησιμοποιούν τα αγγλικά ως γλώσσα εργασίας. Παράλληλα σύμφωνα με στοιχεία της Μολδαβικής Στατιστικής Υπηρεσίας του 2020, 4.200 εταιρείες δραστηριοποιούνται στους σχετικούς τομείς εξωτερικής ανάθεσης, κυρίως παρέχοντας υπηρεσίες σχετικές με την πληροφορική, 580,5 εκατ. δολάρια ΗΠΑ ήταν ο κύκλος εργασιών ενώ 24.300 άτομα απασχολούνται κατά μέσο όρο στον τομέα της εξωτερικής ανάθεσης.

Οι περισσότερες από τις ανωτέρω εταιρείες παρέχουν υπηρεσίες στον τομέα της πληροφορικής εκ των οποίων περίπου οι μισές από αυτές παρέχουν εμπορικές και επαγγελματικές υπηρεσίες, εξυπηρετώντας κυρίως ευρωπαϊκές εταιρείες (Ρουμανία, Ελβετία, Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο) αλλά και εταιρείες από τις ΗΠΑ.

1.1.2. Βασικά οικονομικά μεγέθη

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη Μολδαβίας

	2022	2023
Ονομαστικό ΑΕΠ (σε δισ. \$)	16,3	16,5
Μεταβολή ΑΕΠ	-5,7	0,7
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε \$)	5.800	6.600
Ανεργία	3,1%	3,1%
Πληθωρισμός	29%	4%
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-15,8	-11,9
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,3%	-5,2%
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	20,9%	21,1%
Έλλειμμα Εμπορικού Ισοζυγίου (σε δισ.\$)	-4,9	-4,6
Συναλλαγματική ισοτιμία EUR/MDL	19,4	19,4
Βασικό επιτόκιο (ημ/γία μεταβολής)	21,50% (03.12.2022)	4,75% (14.12.2023)

Πηγές: Παγκόσμια Τράπεζα, Banca Nationala din Rep. Moldova

1.1.3 Εξωτερικό εμπόριο

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Εθνικής Υπηρεσίας Στατιστικών της Μολδαβίας (BNS), **οι εξαγωγές της Μολδαβίας κατά το 2023 ανήλθαν σε 4,048 δισ. \$**, παρουσιάζοντας μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 6,5%. Εξ αυτών το 70,9% αντιπροσωπεύουν εξαγωγές εγχώριων προϊόντων, οι οποίες μειώθηκαν κατά 3,2% σε σχέση με το 2022, ενώ το 29,1% αποτελούν επανεξαγωγές προϊόντων.

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της ΕΕ αντιστοιχούν στο 65,4% των συνολικών εξαγωγών με την αξία τους για το 2023 να ανέρχεται σε 2,647 δισ. \$, ενώ οι εξαγωγές προς χώρες ΚΑΚ ανήλθαν σε 897 εκατ. \$, ήτοι 22,1% επί του συνόλου.

Η κυριότερη χώρα πελάτης για τα μολδαβικά προϊόντα εξακολουθεί να είναι η Ρουμανία (35,1%), ενώ τις αμέσως επόμενες θέσεις καταλαμβάνουν οι: Ουκρανία (14,7%), Ιταλία (6,4%), Γερμανία (5,5), Τσεχία (4,0%), Ρωσία (3,6%), Πολωνία (3,3%), Βουλγαρία (2,1), Λευκορωσία (2,1%) και ΗΠΑ (1,5%).

Τα κυριότερα 5 εξαγόμενα προϊόντα ανά κατηγορία, που καλύπτουν άνω του 50% των εξαγωγών είναι :

1. Μηχανήματα και ηλεκτρικές συσκευές, 15,4%
2. Δημητριακά και παρασκευάσματα δημητριακών, 10,6%
3. Πετρέλαιο, προϊόντα πετρελαίου, 9,8%
4. Λαχανικά και φρούτα, 9,5%
5. Ρούχα και αξεσουάρ, 7,1%

Οι εισαγωγές της Μολδαβίας το 2023 ανήλθαν σε 8,674 δις. \$ σημειώνοντας μείωση κατά 5,9% σε σχέση με το 2022.

Οι εισαγωγές από χώρες της ΕΕ αντιστοιχούν σε 48,3 %, με την αξία τους να ανέρχεται σε 4,188 δις. \$ (+4,1%) ενώ το 18,6% των συνολικών εισαγωγών της χώρας προήρθαν από χώρες ΚΑΚ.

Οι 10 κυριότερες προμηθεύτριες χώρες για την Μολδαβία είναι οι: Ρουμανία (15% των συνολικών εισαγωγών), Ουκρανία (12,4%), Κίνα (11,7%), Τουρκία (8,5%), Γερμανία (7,1%), Ιταλία (5,4%), Ρωσία (3,7%), Πολωνία (3,7%), Γαλλία (2,5%) και Ινδία (2,4%).

Ο πίνακας που ακολουθεί απεικονίζει τις συνολικές εισαγωγές και εξαγωγές (σε αξία) σε βάθος πενταετίας.

Πίνακας 2: Εξωτερικό εμπόριο Μολδαβίας

Εκατ. Ευρώ	2019	2020	2021	2022	2023
Εξαγωγές αγαθών (αξία σε εκατ. \$)	2.779,2	2.467,1	3.114,5	4.332,1	4.048,6
Εισαγωγές αγαθών (αξία σε εκατ. \$)	5.842,5	5.416,0	7.176,8	9.219,0	8.673,4
Εμπορικό ισοζύγιο (αξία σε εκατ. \$)	-3.063,3	-2.948,9	-4.032,3	-4.886,9	-4.625,1

Πηγές: Εθνική Υπηρεσία Στατιστικής Μολδαβίας,

1.1.4.Επενδύσεις

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις στη Μολδαβία έφθασαν το 2022 στα 580 εκ.\$ (στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας). Οι τομείς της μολδαβικής οικονομίας που προσελκύουν τις κυριότερες επενδύσεις είναι η αυτοκινητοβιομηχανία, η οινοπαραγωγή, η αγορά τροφίμων, ο τομέας έρευνας και τεχνολογίας και επικοινωνιών και οι υπηρεσίες.

Σημαντικότεροι ξένοι επενδυτές είναι οι : Draexlmaier Automotive, Efes Brewery, Endava Software, Erst and Young, Europharmaco, Huaiwei, LaT riveneta Cavi (καλώδια), Groupe Lactalis, Grawe Carat Asigurari, Le Bridge Corporation, Metro, Medpack International Hospital, MoldCell (του Ομίλου TeliaSonera), Orange, Moldincon Bank, Rompetrol, Shopping Mall Dona, SE Bordnetze, Sudzucker, ενώ λογισμικό για αυτοκίνητα παράγουν στη Μολδαβία οι εταιρίες BMW, Mercedes, Toyota, Ford, Nissan, Volvo, Skoda. Στον τραπεζικό τομέα, οι σημαντικότερες ξένες επενδύσεις είναι οι Procredit, Mobiasbanca (OTP), BCR (ErsteGroup), Banca Transilvania, Eximbank και Eurocredit.

Σημειώνεται παράλληλα, ότι **σύμφωνα με τον Εθνικό Οργανισμό Προσέλκυσης Επενδύσεων Invest Moldova, ως κύρια ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Μολδαβίας αναφέρονται :**

Α. 7 Ελεύθερες Οικονομικές Ζώνες/FEZ, 8 Βιομηχανικά Πάρκα/IP, 16 Πολυλειτουργικές Βιομηχανικές Πλατφόρμες / Multifunctional Industrial Platforms, "Πάρκο" πληροφορικής/Moldova IT Park.

Β. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, One-Stop Shop - 131 διαθέσιμα έγγραφα

Γ. Προηγμένη υποδομή ICT, 100% διείσδυση κινητού, Δίκτυο κορμού οπτικών ινών 98,2%.

Δ. Φιλικό δημοσιονομικό σύστημα, Φόρος εισοδήματος επιχειρήσεων 12% (7% αγρότες, 6% FEZ)

ΦΠΑ 20% (6% φυσικό αέριο, 8% αγροδιατροφικά, φαρμακευτικά, 0% διεθνείς μεταφορές) εισφορές κοινωνικής ασφάλισης 23% και Μοναδικός φόρος 7% για το Moldova IT Park

Ε. Χαμηλά λειτουργικά κόστη.

ΣΤ. 44 Συμφωνίες Ελεύθερου Εμπορίου/FTA (ΕΕ, ΚΑΚ, CEFTA, ΓΚΟΥΑΜ, Τουρκία, ΗΒ κ.α.), Μέλος του ΠΟΕ

Γενικότερα τα επενδυτικά κίνητρα ισχύουν για όλες τις εγγεγραμμένες στη Μολδαβία επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσης της επένδυσης. Ορισμένα κίνητρα ισχύουν μόνο σε ειδικά καθορισμένες περιοχές, όπως οι ελεύθερες οικονομικές ζώνες και τα βιομηχανικά πάρκα. Μέχρι το 2024, η νομοθεσία της Μολδαβίας επιτρέπει στους υπαλλήλους των εταιρειών πληροφορικής να επωφελούνται από κίνητρα για τον φόρο εισοδήματος και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Επίσης, ένας νόμος του 2017 για τα πάρκα πληροφορικής καθιέρωσε έναν ενιαίο φόρο για τους κατοίκους των ψηφιακών πάρκων πληροφορικής, ο οποίος υπολογίζεται ως το μέγιστο μεταξύ του 7% από τις πωλήσεις και του 30% από τον εθνικό μέσο προβλεπόμενο μισθό πολλαπλασιαζόμενο επί τον αριθμό των εργαζομένων. Υπάρχει επίσης μια σειρά από φορολογικά κίνητρα που ισχύουν εάν οι επιχειρήσεις πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις. Μεταξύ αυτών των κινήτρων είναι τα εξής: απαλλαγή από τον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) και από τελωνειακές επιβαρύνσεις για τα μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο μετοχικό κεφάλαιο, αναστολή των υποχρεώσεων ΦΠΑ για τις εισαγωγές υλικών που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή προϊόντων που προορίζονται για εξαγωγή, χαμηλότεροι συντελεστές ΦΠΑ για τις επιχειρήσεις φιλοξενίας και εστίασης και χαμηλότεροι συντελεστές κοινωνικών εισφορών και ΦΠΑ για τις γεωργικές επιχειρήσεις.

Παράλληλα υπάρχει ο Οργανισμός Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας/Organization for Development of Entrepreneurship (ODA), ο οποίος διαχειρίζεται διάφορα προγράμματα επιχειρηματικής υποστήριξης για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και επενδυτές που υποεκπροσωπούνται, όπως το Women in Business, το Start for the Youth και το Attraction of Remittances in the Economy PARE 1+1. Ο ODA ανέπτυξε νέα προγράμματα για την υποστήριξη των ΜΜΕ ώστε να επεκταθούν σε ξένες αγορές, να υιοθετήσουν πράσινες τεχνολογίες, να μεταφέρουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες στο διαδίκτυο και να έχουν πρόσβαση σε δάνεια με χαμηλά επιτόκια. Ιστορικά, τα κονδύλια του προϋπολογισμού της κυβέρνησης για τα προγράμματα αυτά ήταν περιορισμένα και ο ODA βασίζεται στη χρηματοδότηση από διεθνείς δωρητές.

1.2 Τομέας ενέργειας

Ο ενεργειακός τομέας της Μολδαβίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Η χώρα παράγει μόνο περίπου το 20 % της ετήσιας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από μονάδες συνδυασμένης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας με καύσιμο φυσικό αέριο, ενώ διαθέτει έναν υδροηλεκτρικό σταθμό, τον σταθμό Costesti στην αυτονομιστική περιοχή της Υπερδνειστερίας, τον οποίο διαχειρίζεται η Moldavskaya GRES (MGRES) και παρέχει τη συντριπτική πλειονότητα του υπόλοιπου 80 % της ηλεκτρικής ενέργειας. Η Μολδαβία εισάγει επίσης ηλεκτρική ενέργεια από την Ουκρανία και τη Ρουμανία.

Για χρόνια η κατανάλωση φυσικού αερίου της Μολδαβίας βασιζόταν σχεδόν αποκλειστικά στις εισαγωγές ρωσικού φυσικού αερίου με την MGRES να μετατρέπει το ρωσικό φυσικό αέριο σε ηλεκτρική ενέργεια προς πώληση στη δεξιά όχθη. Από το 2022, η χώρα μείωσε σημαντικά την εξάρτησή της από το ρωσικό φυσικό αέριο. Η κρατική επιχείρηση Energosom, ο έμπορος ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου της χώρας, διευκόλυνε ενεργά την αγορά φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας από μη ρωσικές αγορές το 2022.

Η Μολδαβία έχει δεσμευτεί να εφαρμόσει τις μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην 3η Ενεργειακή Δέσμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια δέσμη νομοθετικών μέτρων που εγκρίθηκε το 2009 με στόχο τη δημιουργία ολοκληρωμένων και ανταγωνιστικών ενεργειακών αγορών

φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων, η Μολδαβία αναδιάρθρωσε και ιδιωτικοποίησε εν μέρει το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της Premier Energy, μιας ιδιωτικής εταιρείας που ελέγχει το 70% του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας. Η κυβέρνηση σχεδιάζει να ιδιωτικοποιήσει τις υπόλοιπες κρατικές εταιρείες διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, την RED Nord S.A., και την εταιρεία παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, την FEE Nord S.A..

Η Μολδαβία και η Ρουμανία συνεργάζονται για την κατασκευή γραμμών μεταφοράς, οι οποίες θα επιτρέψουν στη Μολδαβία να συνδεθεί φυσικά με το ρουμανικό δίκτυο και να παρέχει πρόσβαση στη ρουμανική και, κατ' επέκταση, σε άλλες ευρωπαϊκές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Σε συνεννόηση με την Ουκρανία, η Μολδαβία συνδέθηκε συγχρονισμένα με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς (ENTSO-E) στις 16 Μαρτίου 2022.

Η Μολδαβία σημείωσε πρόοδο όσον αφορά στον διαχωρισμό της Moldovagaz, του κάθετα ολοκληρωμένου μονοπωλίου φυσικού αερίου, ώστε να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του 3ου ενεργειακού πακέτου. Η ρουμανική Transgaz ολοκλήρωσε τον αγωγό Ungheni-Chisinau το 2021 και ανέλαβε τη λειτουργία ολόκληρου του δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου τον Σεπτέμβριο του 2023. Αυτό επέτρεψε την περαιτέρω διαφοροποίηση του εφοδιασμού της Μολδαβίας με φυσικό αέριο. Η Energoatom αγόρασε τις πρώτες προμήθειες φυσικού αερίου από εναλλακτικές πηγές τον Οκτώβριο του 2021 και η εξάρτηση από τις προμήθειες της Gazprom μειώθηκε σημαντικά.

Παράλληλα η Κυβέρνηση άλλαξε τη νομοθεσία για να επιτρέψει το εμπορικό εμπόριο φυσικού αερίου μέσω «αντίστροφης ροής» (τόσο φυσικής όσο και εικονικής) μέσω του διαβαλκανικού αγωγού στο έδαφος της Μολδαβίας, γεγονός που θα μπορούσε επίσης να τοποθετήσει τη χώρα ως κόμβο διαμετακόμισης.

Η ενεργειακή ασφάλεια αποτελεί προτεραιότητα για τη Μολδαβία. Τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένης της Παγκόσμιας Τράπεζας, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕΠ), χρηματοδοτούν πολλά έργα που ενισχύουν την ενεργειακή ασφάλεια της Μολδαβίας π.χ. από το 2022 που ξεκίνησε η περαιτέρω εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η USAID έχει δεσμεύσει 370 εκατ.\$ για την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας της Μολδαβίας, ενώ για μεγαλύτερη συνδεσιμότητα μεταξύ της Μολδαβίας και της Ρουμανίας θα απαιτηθούν περαιτέρω επενδύσεις και αναβαθμίσεις υποδομών.

Η κυβέρνηση σχεδιάζει να διαφοροποιήσει το ενεργειακό μείγμα με περισσότερη ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, υποστηρίζοντας μεγάλα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με βάση ανταγωνιστικές προμήθειες. Ο στόχος είναι να αυξηθεί το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο 30% έως το 2030. Η κυβέρνηση σχεδιάζει να εγκρίνει συνολικά 105 MW έργων αιολικών πάρκων και 60 MW ηλιακών πάρκων μέχρι το 2025. Υπάρχουν σχέδια για την ιδιωτικοποίηση ορισμένων ενεργειακών περιουσιακών στοιχείων τα επόμενα χρόνια, συμπεριλαμβανομένων των εταιρειών διανομής ηλεκτρικής ενέργειας RED Nord S.A..

Πέραν των ανωτέρω η ενεργειακή πολιτική της χώρας βασίζεται σε 3 άξονες. Ο πρώτος είναι η απο-ανθρακοποίηση μέσω αύξησης της ενεργειακής αποδοτικότητας κυρίως των Κτιρίων (αντιπροσωπεύουν περίπου το 50% της κατανάλωσης ενέργειας). Ο δεύτερος είναι οι

καθαρότερες μεταφορές μέσω ηλεκτρικών αυτοκινήτων και στο μέλλον μέσω υδρογόνου και ο τρίτος η ενσωμάτωση της παραγόμενης ενέργειας από ΑΠΕ στο σύστημα.

1.3. Οικονομικές σχέσεις Μολδαβίας

Η Δημοκρατία της Μολδαβίας είναι κράτος μέλος των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ), του Οργανισμού για τη Δημοκρατία και την Οικονομική Ανάπτυξη GUAM, της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας του Ευξείνου Πόντου (ΟΣΕΠ).

Η Μολδαβία έχει υπογράψει Συμφωνίες Ελευθέρου Εμπορίου με 43 χώρες (βλ. αναλυτικά 1.3.2).

1.3.1. Σχέσεις Μολδαβίας με Ευρωπαϊκή Ένωση

Την 1η Ιουλίου 2016 τέθηκε σε πλήρη ισχύ η συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας, η οποία περιλαμβάνει σφαιρική και σε βάθος ζώνη ελεύθερων συναλλαγών. Η συμφωνία εφαρμόζοταν προσωρινά από την 1η Σεπτεμβρίου 2014¹.

Στις 26 Φεβρουαρίου 2018 οι υπουργοί Εξωτερικών της ΕΕ αντάλλαξαν απόψεις για τη Μολδαβία. Στα συμπεράσματά του, το Συμβούλιο επαναβεβαίωσε την προσήλωσή του στην ενίσχυση της πολιτικής σύνδεσης και της οικονομικής ολοκλήρωσης ΕΕ-Μολδαβίας με βάση τη συμφωνία Σύνδεσης. Το Συμβούλιο τόνισε ότι είναι σημαντικό να συνεχιστεί η εφαρμογή της διαδικασίας των μεταρρυθμίσεων, η οποία άρχισε το 2016, έχοντας συζητήσει και εγκρίνει συμπεράσματα για τη Μολδαβία στις 15 Φεβρουαρίου 2016. Τα συμπεράσματα αυτά επικεντρώνονταν στις μεταρρυθμίσεις που έπρεπε να εφαρμόσει η Μολδαβία στο πλαίσιο της συμφωνίας σύνδεσης, προκειμένου να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των πολιτών.

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2019 πραγματοποιήθηκε η πέμπτη σύνοδος του Συμβουλίου Σύνδεσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας της Μολδαβίας. Το Συμβούλιο έκανε απολογισμό της προόδου που σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή της συμφωνίας Σύνδεσης ΕΕ-Μολδαβίας από την προηγούμενη σύνοδο της 3 Μαΐου 2018. Στη σύνοδο συζητήθηκε η πολιτική σύνδεση, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας και της σύγκλισης στον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ). Επανεξετάστηκε επίσης η συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας. Πρόκειται συγκεκριμένα για τη μεταρρύθμιση του δικαστικού τομέα, το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης καθώς και την καταπολέμηση της διαφθοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον, το Συμβούλιο Σύνδεσης ασχολήθηκε με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στο πλαίσιο της σφαιρικής και σε βάθος ζώνης ελεύθερων συναλλαγών. Επικεντρώθηκε επίσης στην οικονομική και τομεακή συνεργασία, μεταξύ άλλων στον τομέα της ενέργειας.

Η ελευθέρωση του καθεστώτος των θεωρήσεων τέθηκε σε ισχύ στις 28 Απριλίου 2014. Το καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης που ισχύει για τη Μολδαβία έχει διευκολύνει τα ταξίδια, τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και τις διαπροσωπικές επαφές. Συνιστά παράδειγμα προόδου όσον αφορά τη βελτίωση της κινητικότητας με τους εταίρους στο πλαίσιο της ΑΕΣ.

Λόγω της στρατιωτικής επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και των δυσμενών επιπτώσεών της στην οικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα της Μολδαβίας, το Συμβούλιο αποφάσισε στις 4 Απριλίου 2022 να παράσχει νέα πράξη μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής ύψους 150 εκατ. ευρώ με τη μορφή δανείων και επιχορηγήσεων στη Δημοκρατία της Μολδαβίας. Η εκταμίευση άρχισε το 2022 και αποτελείται από τρεις δόσεις που θα αποδεσμευτούν μεταξύ 2022 και 2024.

1. <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eastern-partnership/moldova/>

Το 2022, το Συμβούλιο εξέδωσε κανονισμό για την προσωρινή απελευθέρωση του εμπορίου των επτά молδαβικών γεωργικών προϊόντων που δεν έχουν ήδη απελευθερωθεί πλήρως: ντομάτες, σκόρδο, επιτραπέζια σταφύλια, μήλα, κεράσια, δαμάσκηνα και χυμός σταφυλιών. Αυτό σημαίνει ότι η Μολδαβία μπορεί να διπλασιάσει τουλάχιστον τις εξαγωγές των προϊόντων αυτών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς δασμούς. Τα μέτρα παρατάθηκαν έως τις 24 Ιουλίου 2024.

Παράλληλα, μεταξύ 2022 και 2024, η ΕΕ έχει διαθέσει 840 εκατ. ευρώ σε ανθρωπιστική βοήθεια για να βοηθήσει τους πολίτες που πλήττονται από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Αυτό περιλαμβάνει 785 εκατ. ευρώ για την Ουκρανία και 58 εκατ. ευρώ για τη Μολδαβία. Η Μολδαβία ενεργοποίησε τον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της ΕΕ για τη στήριξη των Ουκρανών που φθάνουν στη Μολδαβία. Τα κράτη μέλη της ΕΕ προσέφεραν διάφορες μορφές βοήθειας στη Μολδαβία, συμπεριλαμβανομένων καταλυμάτων, πακέτων υγιεινής και γεννητριών ρεύματος.

Τέλος και όπως προαναφέρθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2022, χορήγησε στη Μολδαβία το καθεστώς της υποψήφιας χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ τον Δεκέμβριο του 2023 αποφάσισε την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

(Βλ. σχετικά κείμενα στους ακόλουθους συνδέσμους:

http://eeas.europa.eu/archives/docs/moldova/pdf/eu-md_aa-dcfta_en.pdf

<https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/02/15/fac-moldova-conclusions/>

<https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/international-ministerial-meetings/2019/09/30/>

<https://www.consilium.europa.eu/el/meetings/international-ministerial-meetings/2019/09/30/>

<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eastern-partnership/moldova/#>

1.3.2. Συμμετοχή σε περιφερειακές οικονομικές / τελωνειακές Ενώσεις

Περαιτέρω, έχει υπογράψει Συμφωνίες Ελευθέρου Εμπορίου με τις χώρες ΚΑΚ (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν), με την Τουρκία, την Αλβανία, τη Βόρεια Μακεδονία, τη Σερβία, το Μαυροβούνιο, τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, και τις χώρες του Οργανισμού GUAM για τη Δημοκρατία και την Οικονομική Ανάπτυξη (Γεωργία, Ουκρανία, Αζερμπαϊτζάν). Έχει επίσης υπογράψει σχετική συμφωνία και με το Κόσοβο.

2 Οικονομικές-Εμπορικές σχέσεις Ελλάδας – Μολδαβίας

2.1 Διμερές εμπόριο αγαθών

Όπως προκύπτει από τα παρακάτω στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., το διμερές εμπόριο με την Μολδαβία, παρουσιάζεως και το 2022 το εξής κύριο χαρακτηριστικό, ότι βασιζόταν κυρίως στο εμπόριο αγροτικών προϊόντων, όπου από ελληνικής πλευράς εξάγονται φρούτα και λαχανικά και από μολδαβικής πλευράς εξάγονται δημητριακά, με το πλεόνασμα του διμερούς εμπορικού ισοζυγίου να είναι διαχρονικά πλεονασματικό υπέρ της Μολδαβίας.

Όμως κατά το 2023 και λόγω της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και των επιπτώσεων αυτής και στην Μολδαβία (κυρίως στον ενεργειακό τομέα), η παραπάνω εικόνα άλλαξε καθώς από συνεχές έλλειμμα του διμερούς εμπορικού ισοζυγίου, το 2023 μετατράπηκε σε πλεόνασμα καθώς έφθασε στα 86 εκ.Ευρώ, λόγω των **εξαιρετικά αυξημένων ελληνικών εξαγωγών Αερίων πετρελαίου και άλλων αέριων υδρογονάνθρακων (Κωδ. 2711) η αξία των οποίων έφθασε στα 97,5 εκ.Ευρώ.**

Αναλυτικότερα :

Πίνακας 3: Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας - Μολδαβίας κατά την τελευταία πενταετία

Αξία σε εκατ. Ευρώ	2019	2020	2021	2022	2023
Εξαγωγές αγαθών	12,2	12,9	14,4	44,2	130,7
Εισαγωγές αγαθών	44,5	31,2	43,3	54,0	44,4
Έλλειμμα/Πλεόνασμα Εμπορικού Ισοζυγίου	-32,3	-18,3	-28,9	-9,8	+86,3

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Εισαγωγές Εξαγωγές κατά χώρα εταίρο

Πίνακας 4: Οι 5 κυριότερες κατηγορίες προϊόντων που εξάγονται από την Ελλάδα προς την Μολδαβία

A/A	CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2022 ΑΞΙΑ (ευρώ)	2023 ΑΞΙΑ (ευρώ)
1	2711'	Αέρια πετρελαίου και άλλοι αέριοι υδρογονάνθρακες	119.531	97.547.266
2	2710'	Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά	20.717.427	6.794.915
3	0805'	Εσπεριδοειδή, νωπά ή ξερά	2.135.780	2.917.528
4	0809	Βερίκοκα, κέρασια, ροδάκινα	570.757	2.694.911
5	0810'	Άλλοι καρποί και φρούτα νωπά	2.011.119	2.537.630

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Εισαγωγές Εξαγωγές κατά χώρα εταίρο

Πίνακας 5: Οι 5 κυριότερες κατηγορίες προϊόντων που εισάγονται από την Μολδαβία

A/A	CN4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	2022 ΑΞΙΑ (ευρώ)	2023 ΑΞΙΑ (ευρώ)
1	1001'	Σιτάρι και σιμιγδάλι	14.106.147	16.402.777
2	7010'	Φιάλες, νταμιτζάνες, φιαλίδια, κανάτες, βάζα, σωληνοειδείς φιάλες, φύσιγγες και άλλα δοχεία από γυαλί,	13.670.867	11.105.219
3	1005'	Καλαμπόκι	16.797.307	5.315.702
4	2207'	Αιθυλική αλκοόλη μη μετουσιωμένη, με κατ' όγκο αλκοολικό τίτλο >= 80% vol.	7.210.815	4.060.092
5	1205'	Σπέρματα αγριογογγύλης ή αγριοκράμβης, έστω και σπασμένα	-	2.445.518

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Εισαγωγές Εξαγωγές κατά χώρα εταίρο

2.2 Άμεσες επενδύσεις της Ελλάδας στη Μολδαβία.

Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, οι ελληνικές Άμεσες Ξένες

Επενδύσεις/Απόθεμα, στην Μολδαβία, φθάνει στο 1 εκ.Ευρώ τόσο το 2022 όσο και το 2021 και 2020.,

Εταιρείες ελληνικών συμφερόντων

Το 2016 υπήρχαν εγγεγραμμένες 53 μολδαβικές εταιρείες με ελληνικό κεφάλαιο, ενώ το 2022 και από τις μέχρι στιγμής πληροφορίες μας, περί τις 10 εταιρίες ελληνικών συμφερόντων δραστηριοποιούνται στη Μολδαβία, κυρίως μέσω Ρουμανίας όπου έχουν τη βάση και παράλληλα δραστηριοποιούνται εμπορικά και στην μολδαβική αγορά.

- 1 Από τις εταιρείες που έχουν διακόψει την δραστηριότητά τους στη μολδαβική αγορά αναφέρονται δειγματοληπτικά οι : Intrasoft (IT Solutions), Intrakat, Mouzenidis (τουριστικό γραφείο), Michailides Tobacco Moldova SA, Cardico/Καρδασιλάρης.
- 2 Από τις εταιρείες ελληνικών συμφερόντων που διατηρούν την παρουσία τους στη Μολδαβία με έδρα την Μολδαβία αναφέρονται οι : Coca Cola Hellenic Bottling Moldova, European Profiles (consulting), ÎNTREPRINDEREA GRECEASCĂ HELLAS GROUPS S.A. (εμπόριο λιπασμάτων) και Loteria Moldovei/Συμμετοχή Ομίλου Intralot,
- 3 Από τις εταιρείες που διατηρούν την παρουσία τους στη Μολδαβία με έδρα την Ρουμανία αναφέρονται οι : DIAMEDIX ιατρικός εξοπλισμός, Black Sea Suppliers χονδρεμπόριο υδραυλικών-κλιματισμού-θέρμανσης, όμιλος Όλυμπος γαλακτοκομικά, Imedica S.A. ιατρικός εξοπλισμός, SARKK ABEE (αντιπροσωπεία ετοιμών ενδυμάτων/Tommy Hilfiger).

2.3 Θεσμικό πλαίσιο οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας – Μολδαβίας

Σημειώνεται ότι στις 11-12.5.2023 πραγματοποιήθηκε στο Κισινάου η 4η Μικτή Διπλωματική Επιτροπή Οικονομικής, Τεχνολογικής και Επιστημονικής Συνεργασίας, με επικεφαλής της ελληνικής αποστολής τον Υφυπουργό Εξωτερικών, κ. Κ. Φραγκογιάννη (η 3η Σύνοδος είχε διεξαχθεί στην Αθήνα τον Δεκέμβριο του 2016).

Παρατίθενται οι σημαντικότερες συμφωνίες οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Μολδαβίας:

1. Κύρωση της Σύμβασης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας της Μολδαβίας για την **αποφυγή της διπλής φορολογίας αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος και περιουσίας.**

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3357 ΦΕΚ Α' 153/23.06.2005

2. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Μολδαβίας για την **προώθηση και αμοιβαία προστασία των επενδύσεων.** Παρατείνεται ανά 10ετείς περιόδους.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2660 ΦΕΚ Α' 269/1.12.1998

3. Κύρωση Συμφωνίας **Διεθνών Οδικών Μεταφορών** μεταξύ της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβερνήσεως της Δημοκρατίας της Μολδαβίας

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ.2357 ΦΕΚ Α 235/14.11.1995

4. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας για την **οικονομική, τεχνολογική και επιστημονική συνεργασία.**

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2692 ΦΕΚ Α' 49/15.3.1999

5. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ του Υπουργού Γεωργίας της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Γεωργίας και Μεταποίησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας **για οικονομική, επιστημονική και τεχνική συνεργασία στον τομέα της γεωργίας και των τροφίμων.**

Παρατείνεται αυτόματα για 5ετή περίοδο

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ.2866 ΦΕΚ Α' 272/19.12.2000

6.Κύρωση της Συμφωνίας αεροπορικών μεταφορών μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3306/2005

7. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας για συνεργασία στον **τομέα της κτηνιατρικής.** Παρατείνεται αυτόματα για 5ετή περίοδο

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2849 ΦΕΚ Α' 238/31.10.2000

8. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας για συνεργασία στον τομέα του Τουρισμού.

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3716 ΦΕΚ Α' 238/26.11.2008

9. Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας για την **αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των Τελωνειακών τους Διοικήσεων.**

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3680 ΦΕΚ Α 143/16.7.2008

10. Κύρωση του Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Μολδαβίας στους τομείς **της κοινωνικής ασφάλισης, κοινωνικής προστασίας και αγοράς εργασίας.**

ΝΟΜΟΣ ΥΠ.ΑΡΙΘ. 3309/2005

2.4 Χρήσιμες διευθύνσεις

1. Ελληνικές Αρχές

Ελληνική Πρεσβεία στο Κισινάου / από τον Απρίλιο του 2024.

Μολδαβικές Αρχές - Υπουργεία

	Ιστότοπος	E-mail
Κυβέρνηση	www.gov.md	
Υπουργείο Οικονομίας και Υποδομών	http://mec.gov.md	petitii@gov.md
Υπουργείο Υγείας, Εργασίας και Κοινωνικής Προστασίας	https://msmps.gov.md	secretariat@mei.gov.md
Υπουργείο Γεωργίας	http://www.madrm.gov.md/	secretariat@msmps.gov.md
Υπουργείο Οικονομικών	http://mf.gov.md/ro	madrm@madrm.gov.md
Υπουργείο Εξωτερικών και Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης	http://mf.gov.md/ro	cancelaria@mf.gov.md
Υπηρεσία Ασφάλειας Τροφίμων	http://www.ansa.gov.md/	callcenter@mfa.gov.md secdep@mfa.gov.md
Εθνική Στατιστική Υπηρεσία	https://statistica.gov.md/	info@ansa.gov.md
Εθνικό Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων	http://cnas.md/index.php?!=ro	moldstat@statistica.gov.md

3. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια

Chamber of Commerce & Industry of the Republic of Moldova

Bd. Stefan cel Mare nr. 151, Chişinău

Tel: +373 22 22 15 52, Fax: +373 22 23 44 25

Website: <https://chamber.md/> e-mail: camera@chamber.md

Κατάλογος μελών: <https://chamber.md/membrii-cci/>

4. Τράπεζες

NATIONAL BANK OF MOLDOVA

Address: Bd. Grigore Vieru nr.1, Chişinău

Phone: +373 22 822 606-608

E-mail: official@bnm.md; secretariat@bnm.md website: <http://bnm.md/>

Moldovan Banks Association

Str. Tighina 49/3, of.44, Chişinău

Tel: +373 22 888 294-5 Fax +373 22 888 063

E-mail: info@abm.md Web www.abm.md

5. Διοργανωτές Εκθέσεων

MOLDEXPO

Τηλ.: +373 22 810 462, Φαξ: +373 22 747 420

E-mail: info@moldexpo.md Website: <http://moldexpo.md/>

Κατάλογος εκθέσεων: <http://moldexpo.md/exhibitions/>

6. Ξενοδοχεία

TOURISM AGENCY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

AGENTIATURISMULUIAREPUBLICIIIMOLDOVA

Website: <http://turism.gov.md/>

Πλήρης κατάλογος τουριστικών καταλυμάτων υπάρχει διαθέσιμος στην ακόλουθη ιστοσελίδα: <http://turism.gov.md/index.php?pag=hotel&l=>

Κατάλογος τουριστικών γραφείων : <http://turism.gov.md/index.php?pag=agentii&l=>

7. Διπλωματικές Αποστολές

Αναλυτικά τα στοιχεία επικοινωνίας των διπλωματικών Αρχών στη Μολδαβία υπάρχουν διαθέσιμα στον κάτωθι ιστότοπο του Υπουργείου Εξωτερικών:

<https://www.mfa.gov.md/en/advanced-page-type/misiuni-ale-republicii-moldova-strainatate>

8. Χρήσιμες δημόσιες υπηρεσίες για εισαγωγείς και διανομείς στη Μολδαβία

ARXHEΔHMOΣIΩNYΠHPECIIΩN

PUBLIC SERVICES AGENCY

AGENTIA SERVICII PUBLICE

Phone: +373 22 25 70 70

E-mail: anticamera@asp.gov.md; asp@asp.gov.md

Web: <http://www.asp.gov.md/>

ΠΥΛΗ ΕΝΙΑΙΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΔΕΙΩΝ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΟΥΝ ΟΙ ΜΟΛΔΑΒΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

**ONE-STOP SHOP FOR MANAGING GOVERNMENT PERMITS IN MOLDOVA
GHISEUL UNIC PENTRU GESTIONAREA ACTELOR PERMISIVE EMISE DE
INSTITUTIILE PUBLICE DIN REPUBLICA MOLDOVA**

<https://actpermisiv.gov.md/#/home>

ΤΕΛΩΝΕΙΑ

**CUSTOMS MOLDOVA
SERVICIUL VAMAL**

Phone: +373 22 78 88 88 Fax: +373 22 27 30 61

E-mail: customs@customs.gov.md; mdvama@customs.gov.md

Web: <https://customs.gov.md/>

**ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ & ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ ΑΓΟΡΑΣ
AGENCY FOR CONSUMER PROTECTION AND MARKET SURVEILLANCE
AGENTIA PENTRU PROTECTIA CONSUMATORULUI SI SUPRAVEGHEREA
PIETEI**

Address: Str. Vasile Alecsandri nr.78, Chisinau

Phone: +373 22 501 980

E-mail: consumator@apcsp.gov.md Web: <http://consumator.gov.md/>

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΜΟΛΔΑΒΙΑ

COMPETITION COUNCIL OF ROMANIA

CONSILIUL CONCURENTEI

Address: Bul. Stefan cel Mare si Sfint, nr. 73/1, Chisinau

Phone: +373 22 27 45 65, 27 34 43

Fax: +373 22 27 37 43

E-mail: office@competition.md

Web: www.competition.md

9. ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗ ΜΟΛΔΑΒΙΑ

ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ)

PUBLIC SERVICES AGENCY (LEGAL ENTITIES)

AGENTIA SERVICIIL PUBLICE (PERSOANE JURIDICE)

Phone: +373 22 25 70 70

E-mail: anticamera@asp.gov.md; asp@asp.gov.md

Web: <http://www.asp.gov.md/ro/persoane-juridice>

Εγγραφή επιχειρήσεων :

ΚΡΑΤΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

STATETAXSERVICE

SERVICIUL FISCALDESTAT

Address: str. Constantin Tănase nr.9. Chişinău

Tel.: +373 22 82 33 53 Fax: +373 22 82 33 54

E-mail: mail@sfs.md Website: <https://www.sfs.md/>

Ηλεκτρονικές φορολογικές υπηρεσίες: <https://servicii.fisc.md/>

10. ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΜΟΛΔΑΒΙΑ

INVEST MOLDOVA

<http://invest.gov.md/ro>

office@invest.gov.md

+373 (0) 22 273 654

INVEST GAGAUZIA

www.investgagauzia.gov.md

info@investgagauzia.gov.md

+373 69 88 00 69

11. ΤΥΠΟΣ

Radio Chisinau	https://radiochisinau.md/
Agora Moldova	https://agora.md/
Radio Europa Libera Moldova	https://moldova.europalibera.org/
News Agency Infotag	http://www.infotag.md/
Stiri Moldova	https://stiri.md/
Cotidianul Moldova	https://cotidianul.md/
Newsmaker	https://newsmaker.md/